

індивідуальних очікуваних результатів, визначених ІПР. Загалом це - соціум, комунікація, взаємодопомога, якісні корекційно-розвиткові послуги, оволодіння новими навиками, які розвивають за собою інші, спеціальне корекційне обладнання, створення команди психолого-педагогічного супроводу у складі якого профільні спеціалісти та висококваліфіковані педагоги, індивідуалізований освітній маршрут дитини [2, с.145].

На нашу думку, моніторинг проводиться з метою виявлення та відстеження тенденцій у розвитку дитини з ООП, якості інклюзивної освіти у закладах освіти, встановлення відповідності фактичних результатів освітньої діяльності її заявленим цілям, оцінювання причин відхилень від цілей.

Список використаних джерел:

1. Педагогічні умови моніторингу організації виховної роботи у вищих навчальних закладах: дис... канд. пед. наук: 13.00.07. О.Л. Дурманенко, Уманський держ. пед. університет імені Павла Тичини. Умань, 2014. 263 с.
2. Підготовка вихователя до розвитку особистості дитини в дошкільному віці: монографія. Г. В. Беленька, О.Л. Богініч, З.Н. Борисова та ін.; за заг. ред. І.І. Загарницької. К.: Вид-во НПУ імені М.П. Драгоманова, 2009. 310 с.
3. Крутій К. Л. Проблеми запровадження моніторингу дошкільної освіти та шляхи їх вирішення. // Науковий вісник Мукачівського державного університету. Серія: Педагогіка та психологія. 2015. Вип. 2. С. 67-70.
4. Розвиток особистості дитини дошкільного віку в різних видах діяльності: монографія. за заг. ред А.М. Богуш. Одеса : В., 2013. С. 197-224.
5. Чирва Г. М. Освітній моніторинг як інструмент державного управління якістю вищої освіти // Право та державне управління. 2019. № 1(34). Том 2. С. 117-122.

УДК 378.147

*Олександра Ємчик,
кандидат педагогічних наук, доцент,
Волинський національний університет імені Лесі Українки
(м. Луцьк, Україна)*

ОРГАНІЗАЦІЯ ТВОРЧОГО СЕРЕДОВИЩА ЗАКЛАДУ ДОШКІЛЬНОЇ ОСВІТИ НА ЗАСАДАХ ІНКЛЮЗІЇ

Анотація. У статті розглянуто ключові аспекти організації творчого середовища в закладі дошкільної освіти на засадах інклюзії. Узагальнено підходи учених до трактування понять «середовище», «освітнє середовище», «творче освітнє середовище» та «інклюзивне освітнє середовище» у співвідношенні до умов закладу дошкільної освіти. Визначено ознаки творчого та інклюзивного середовища закладу дошкільної освіти й точки їх кореляції.

Ключові слова: творче освітнє середовище, інклюзивне освітнє середовище, творче інклюзивне середовище закладу дошкільної освіти.

В сучасному світі, де розвиток суспільства неможливий без врахування потреб кожної людини, поняття інклюзії стає не лише моральною вимогою, а й стратегічним керівним принципом. Особливо важливою є інклюзивна практика в дошкільній освіті, де формується основа для подальшого розвитку особистості. Створення творчого середовища в закладі дошкільної освіти, що ґрунтується на принципах інклюзії, відкриває безмежні можливості для розвитку кожної дитини, незалежно від її індивідуальних особливостей.

У цій статті ми розглянемо ключові аспекти організації творчого середовища в закладі дошкільної освіти на засадах інклюзії. Вивчення цієї теми має важливе значення для розуміння та реалізації потенціалу кожної дитини, сприяючи її гармонійному розвитку та відчуттю себе частиною загальної соціальної спільноти.

У педагогіці середовище трактується як умова життєдіяльності дитини, засвоєння соціального досвіду, формування ставлення до базових цінностей.

Т. Бабенко розглядає освітнє середовище як системно організований освітній простір для оволодіння різними видами і формами людської діяльності, що має свої соціальні, соціально-педагогічні, психолого-педагогічні, кадрові, матеріально-технічні особливості; яке забезпечує процес передачі і засвоєння соціального досвіду і ціннісних орієнтацій, формування системи цілісного світогляду, навичок, знань і умінь, необхідних для соціалізації особистості [1, с. 92].

Предметно-розвиваюче середовище є системою матеріальних об'єктів діяльності дитини, що функціонально моделює зміст її духовного і фізичного розвитку. Таким чином, середовище – це довколишні соціально-побутові, суспільні, матеріальні і духовні умови існування дитини. Воно виконує відповідальну функцію – спонукає до гри, формує уяву і є немовби матеріальним середовищем думки дитини. [3, с. 39].

Окремі науковці стверджують, що освітнє середовище, як структурований освітній простір, буде забезпечувати розвивальне навчання. У цьому зв'язку, розвивальне середовище можна розглядати як сукупність умов, які забезпечують різнобічний розвиток дітей або як систему матеріальних об'єктів їхньої діяльності [4, с. 42].

Зупиняючись на ознаках та принципах організації творчого освітнього середовища, варто відзначити дослідження О. Семенова, котрий, звертаючись до аналізу впливу соціального середовища як чинника сприяння творчій особистості підтверджує необхідність існування саме креативного середовища. Серед основних процесів автор зупиняється на спонтанності, свободі, підтримці особистості, яка творить та ін. [5, с. 131].

Так, дослідження дає можливість узагальнити вимоги до такого креативного, тобто творчого середовища, яке повинно бути стимулюючим та сприятливим, дозволяє кожній дитині розкрити свій творчий потенціал та досягти успіху у навчанні та житті. Обов'язковими складовими такого середовища будуть такі:

– Стимулюючий характер освітнього середовища (середовище запрошує до дії, дослідження та експериментування. Чим більше різноманітних матеріалів, іграшок, книг та інших засобів, тим більше можливостей для творчого вираження дитини).

– Свобода вибору та самовираження (діти мають можливість вибрати діяльність, яка їх цікавить, і виражати свої думки, почуття та ідеї без страху перед критикою чи обмеженням).

– Підтримка та емоційна безпека. (важливо, щоб дитина відчувала підтримку та розуміння від дорослих та однолітків. Це створює атмосферу емоційної безпеки, де вона може вільно виражати свої ідеї та переживання).

– Сприяння співпраці та обміну ідеями (взаємодія з іншими дітьми та дорослими стимулює творчий процес. Групові проекти, дискусії та спільні дії розширюють уявлення дітей).

– Підтримка розвитку критичного мислення та проблемного розв'язання (діти навчаються задавати питання, шукати відповіді та вирішувати проблеми через власний досвід та спостереження).

– Увага до різноманітності (творче середовище враховує різноманітні потреби, інтереси та здібності кожної дитини, незалежно від її індивідуальних особливостей чи фізичних обмежень).

– Залучення до зовнішнього світу (діти мають можливість вивчати та експериментувати з різними аспектами оточуючого світу, що сприяє їхньому розвитку та підготовці до подальшого життя).

В Україні виникла гостра потреба в реформуванні державної політики в галузі освіти, спеціальної (інклюзивної) освіти зокрема, та у кваліфікованих педагогах закладів дошкільної освіти, які здатні працювати з дітьми з особливими освітніми потребами. Забезпечення інклюзії в дошкільній освіті має важливе значення з погляду розвитку кожної дитини як унікальної особистості. Це створює можливість для кожної дитини, незалежно від її індивідуальних потреб та особливостей, активно взаємодіяти з оточуючим середовищем та розвиватися нарівні з однолітками. Інклюзивна освіта сприяє формуванню відкритого та толерантного суспільства, в якому кожна дитина відчуває себе важливою та прийнятою. Крім того, інклюзія в дошкільній освіті допомагає розвивати соціальну компетентність та емпатію у всіх дітей, що є важливими навичками для подальшого життя в різноманітному суспільстві. Останнє, але не менш важливе, інклюзивна практика в дошкільній освіті покликана забезпечувати рівні можливості для навчання та розвитку кожної дитини, незалежно від її фізичних, психологічних чи соціальних характеристик.

Інклюзія передбачає створення спеціального інклюзивного освітнього середовища, яке має бути адаптоване до кожної дитини, до її освітніх потреб. Таке середовище можна створити лише в активній співпраці фахівців-педагогів і батьків [2, с. 168].

Проаналізувавши підходи учених, можемо узагальнити ознаки інклюзивного середовища закладу дошкільної освіти:

– Різноманітність індивідуальних потреб (середовище, що враховує різноманітність потреб та особливостей кожної дитини, незалежно від її фізичних, емоційних чи інтелектуальних характеристик).

– Відкритість та толерантність (забезпечення атмосфери взаємоприйняття, де кожна дитина відчуває себе прийнятою та поважною незалежно від її відмінностей).

– Індивідуальна підтримка (надання підтримки та допомоги кожній дитині відповідно до її потреб та можливостей, зокрема за допомогою індивідуальних навчальних планів та підходів).

– Спільна участь (створення умов для спільної участі дітей з різними потребами у всіх аспектах навчання та життя в закладі дошкільної освіти).

– Залучення батьків та громадськості (активна співпраця з батьками та іншими членами громадськості для створення підтримки та розуміння інклюзивних практик).

– Постійне навчання та розвиток (сприяє підвищенню кваліфікації педагогічного персоналу та розробці нових підходів для оптимізації інклюзивного середовища).

– Відкритий доступ до ресурсів (забезпечення доступу до необхідних матеріалів, технологій та спеціалізованих послуг для кожної дитини, з урахуванням її потреб та можливостей).

Аналіз наукових джерел та досвіду практичної роботи педагогів в умовах закладів дошкільної освіти дає підстави стверджувати, що творче освітнє середовище та інклюзивне освітнє середовище корелюють за такими параметрами:

– Свобода самовираження. Якщо середовище дозволяє кожній дитині виражати свої ідеї та почуття без обмежень, це сприяє як творчості, так і включеності.

– Різноманітність підходів до навчання. Обидва типи середовищ враховують індивідуальні потреби та стилі навчання кожної дитини, створюючи різноманітність методів та підходів до викладання.

– Сприяння співпраці та взаємодії. Якщо діти можуть працювати разом над проектами та завданнями, незалежно від їхніх індивідуальних потреб чи особливостей, це сприяє формуванню відчуття спільної причетності та розуміння.

– Залучення різноманітності індивідів. Як творче, так і інклюзивне середовища враховують різноманіття дітей з різними потребами, здібностями та характеристиками, створюючи умови для навчання та розвитку кожного з них.

– Стимулюючі умови для продукування нових ідей. Інклюзивне середовище, що враховує потреби різних дітей, та творче середовище, що сприяє розвитку креативності, обидва сприяють виникненню новаторських ідей та підходів до навчання та розвитку.

Отже, творче та інклюзивне освітнє середовище закладу дошкільної освіти взаємопов'язані та взаємодоповнюють одне одного, сприяючи розвитку кожної дитини та формуванню відкритого та толерантного суспільства.

Список використаних джерел:

1. Бабенко Т. В. Творче освітнє середовище як умова розвитку соціально-професійної мобільності майбутнього викладача. // Наукові записки Центральноукраїнського державного педагогічного університету імені Володимира Винниченка. Серія : Педагогічні науки. 2022. Вип. 204. С. 90–94.
2. Бондар Т., Добош О., Александрович М. Підготовка майбутніх вихователів закладів дошкільної освіти до професійної діяльності в умовах інклюзивного освітнього середовища. // *Preschool education: global trends*. 2022. Vol. 2. С. 162–188.
3. Борисова О., Тур М. Вплив ігрового середовища на формування творчої особистості дошкільника. // Гуманітарний вісник Державного вищого навчального закладу «Переяслав-Хмельницький державний педагогічний університет імені Григорія Сковороди». Педагогіка. Психологія. Філософія. 2013. Вип. 28(1). С. 38–42.
4. Голуб Н., Голуб В. Формування корекційно-розвивального середовища для дітей дошкільного та молодшого шкільного віку в умовах інклюзивного навчання. // Психолого-педагогічні проблеми сучасної школи. 2020. Вип. 1(1). С. 40–48.
5. Семенов О. Освітнє середовище позашкільного навчального закладу як чинник формування творчо спрямованої особистості старшого дошкільника. // Освітній простір України. 2015. Вип. 6. С. 127–135.

УДК 373.2.015.31:57.081.1

Каріна Завертяєва,

здобувач другого (магістерського) рівня вищої освіти

Кам'янець-Подільський національний університет імені Івана Огієнка

Тетяна Бабюк,

кандидат педагогічних наук, доцент

Кам'янець-Подільський національний університет імені Івана Огієнка,

(м. Кам'янець-Подільський, Україна)

ОСОБЛИВОСТІ РОЗВИТКУ ПІЗНАВАЛЬНОЇ АКТИВНОСТІ ДІТЕЙ ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ

Анотація. У статті розглядаються особливості розвитку пізнавальної активності дітей дошкільного віку у різних вікових періодах, типи пізнавальної активності. А також, визначено умови розвитку та показники сформованості пізнавальної активності дошкільників.

Ключові слова: типи пізнавальної активності, показники сформованості пізнавальної активності дошкільників.

Пізнавальна активність розглядається, як риса особистості. Головне у розвитку пізнавальної активності – це активність і діяльність дитини. Саме принцип активності, підхід до дошкільника, як до суб'єкта життєдіяльності необхідно враховувати педагогам, зазначає О. Кононко [2]. Проблема пізнавальної активності досліджувалася багатьма вченими (І.Анікєєва,